

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

III квартал 2022 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в III кварталі 2022 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у III кварталі 2022 року свідчать, що на тлі війни респонденти суттєво пом'якшили свої очікування щодо скорочення виробництва товарів і послуг в Україні та перспектив розвитку своїх підприємств у наступні 12 місяців. Інфляційні очікування послабилися. Девальваційні очікування залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **повільніше скорочення виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – «мінус» 58.3% (у попередньому кварталі – «мінус» 100.0%) (графік 1). У цілому по Україні – «мінус» 37.9%;
- **зростання цін на товари та послуги нижчими темпами:** 75.0% респондентів очікують інфляцію понад 20.0% (у попередньому кварталі – 100.0%), у цілому по Україні – 71.7%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії (усі респонденти дали таку відповідь) та витрати на виробництво. Вище, ніж у попередньому кварталі, опитувані оцінили вплив курсу гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 91.7% респондентів (у попередньому кварталі – 90.0%), у цілому по Україні – 88.8%;
- **погіршення фінансово-економічного стану своїх підприємств нижчими темпами:** баланс відповідей – «мінус» 8.3% (у попередньому кварталі – «мінус» 20.0%) (таблиця), у цілому по Україні – «мінус» 15.1%;
- **уповільнення зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – «мінус» 41.7% (у II кварталі 2022 року – «мінус» 60.0%) (таблиця). У цілому по Україні баланс відповідей – «мінус» 7.2%;
- **зменшення інвестиційних видатків на виконання будівельних робіт нижчими темпами:** баланс відповідей – «мінус» 44.4% (у попередньому кварталі – «мінус» 62.5%). Водночас респонденти очікують, що скорочення інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар прискориться: баланс відповідей «мінус» 63.6% (у II кварталі 2022 року – «мінус» 50.0%) (таблиця). У цілому по Україні – «мінус» 29.3% та «мінус» 25.3% відповідно;
- **уповільнення скорочення кількості працівників на своїх підприємствах:** баланс відповідей – «мінус» 33.3% (у II кварталі 2022 року – «мінус» 50.0%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 25.5%;
- **стрімке зростання цін на товари/послуги, що купують підприємства:** баланс відповідей 100.0% (як у попередньому кварталі). Водночас опитувані очікують зростання цін на товари та послуги, які продають підприємства, нижчими темпами: баланс відповідей – 41.7% (у попередньому кварталі – 60.0%) (графік 6). Очікується, що на зміну рівня цін на товари/послуги власного виробництва найбільше впливатимуть проблеми з логістикою та курс гривні до іноземних валют. Респонденти також високо оцінили ціни на сировину, матеріали, енергоносії, попит на власну продукцію та вартість трудових ресурсів (вплив чинника значно посилюється) (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції та на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 50.0% та 25.0% відповідно (у попередньому кварталі – 50.0% та 20.0% відповідно (графіки 4, 6).

Головним чинником, що стримує спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки (відмітили всі респонденти) та недостатній попит. Вище, ніж у попередньому опитуванні, респонденти оцінюють вплив значних коливань курсу гривні щодо інших іноземних валют та брак кваліфікованих працівників (графік 5).

Як і в попередніх кварталах, респонденти, які планують брати банківські кредити (41.7%), надають перевагу виключно кредитам у національній валюті (графік 8). Занадто високі ставки за кредитами, невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання та наявність інших джерел фінансування, – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів (графік 9).

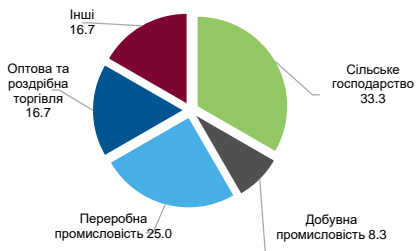
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 94.1%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

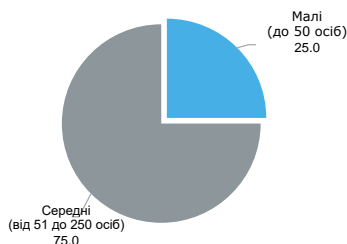
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств оцінюється як поганий:** баланс відповідей – «мінус» 33.3% (у II кварталі 2022 року – «мінус» 40.0%). У цілому по Україні баланс відповідей – «мінус» 21.8%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва залишається нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 12.5% (у попередньому кварталі – «мінус» 14.3%);
- **підприємства області спроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних виробничих ресурсів:** баланс відповідей – 25.0% (у попередньому кварталі – 50.0%).

Паспорт вибірки^{1,2}

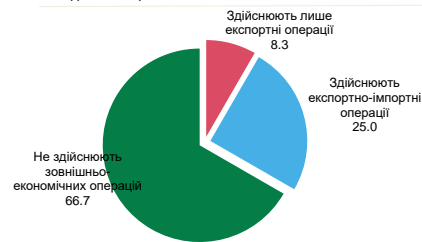
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

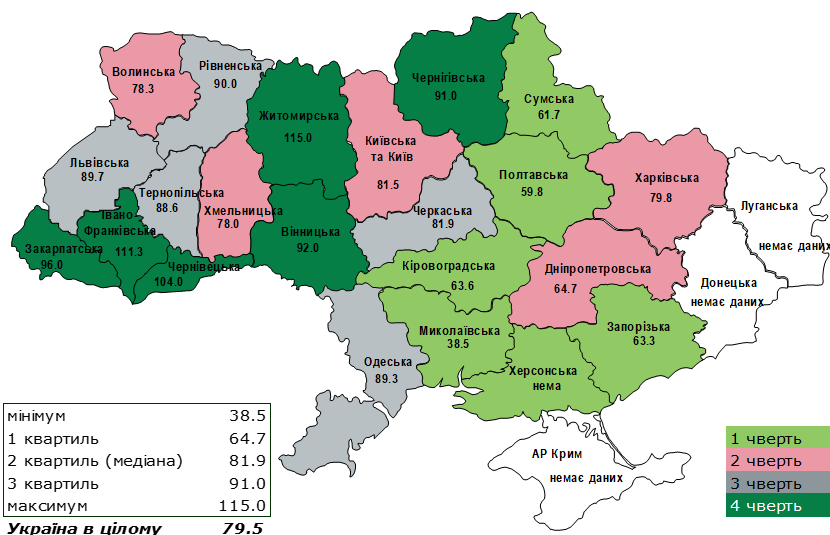

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 05–30 серпня 2022 року;
- опитано всього 12 підприємств;
- вибірка підприємств репрезентативна за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

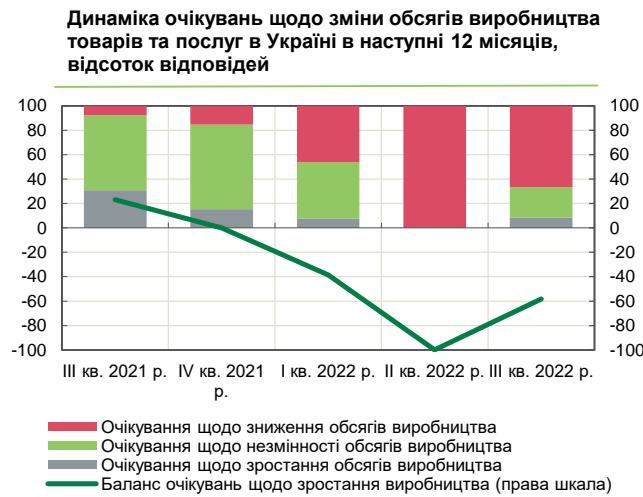
*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

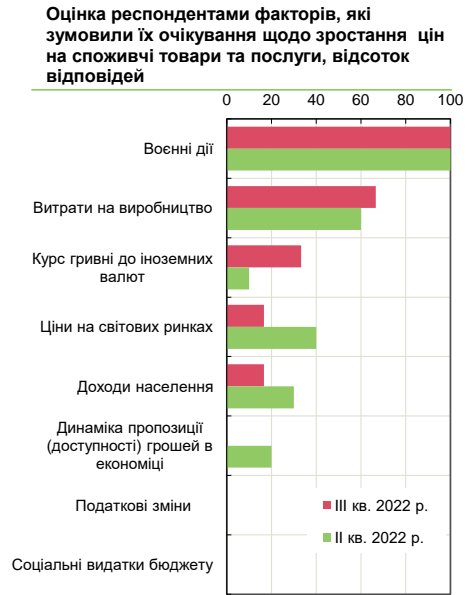
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	III кв. 2021 р.	IV кв. 2021 р.	I кв. 2022 р.	II кв. 2022 р.	III кв. 2022 р.
фінансово-економічного стану	25.0	8.3	-7.7	-20.0	-8.3
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	7.7	-15.4	-15.4	-60.0	-41.7
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-16.7	-27.3	-36.4	-62.5	-44.4
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	0.0	0.0	-18.2	-50.0	-63.6
кількості працівників	-15.4	-7.7	0.0	-50.0	-33.3

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

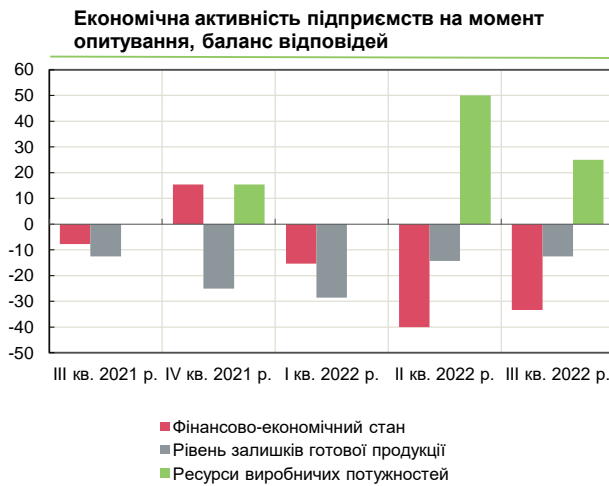
Графік 1

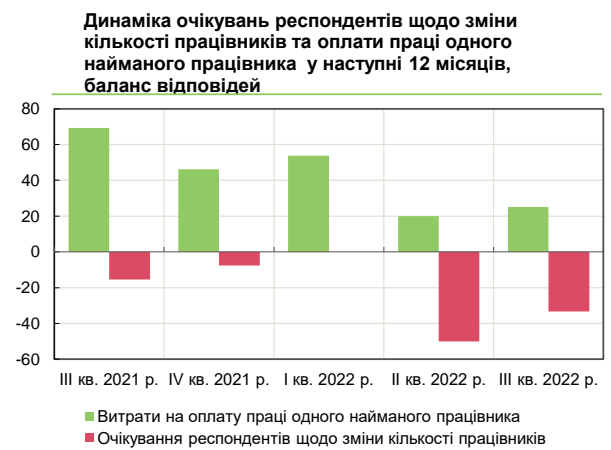
Графік 2

Графік 3

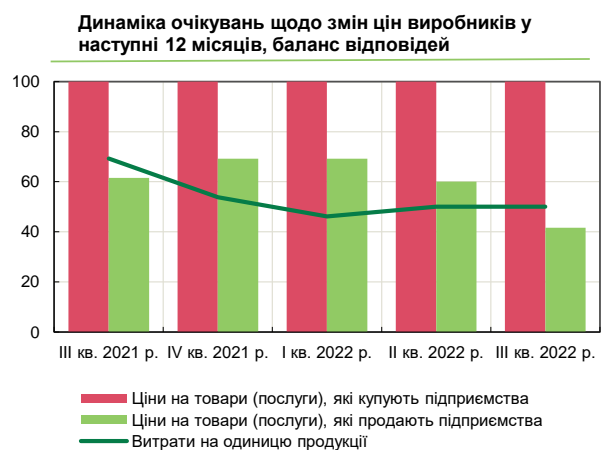
Графік 4

Графік 5

Графік 6

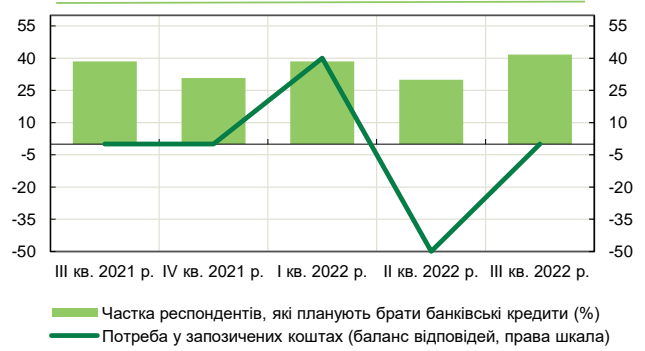
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

